

de
postre

A pegada no xornal. Recuperamos nesta páxina o artigo publicado por Luísa Villalta na sección «De sol a sol» de *La Voz de Galicia* o 21 de febreiro de 1982

A música como arte

••• LUÍSA VILLALTA

Con excepción dos fenómenos en que se asocia con outras artes (música e poesía, música e teatro, etc.), a música é a arte enteira auditiva posto que se forma exclusivamente de sons. Mais estes, con ser a materia prima e indiscutiblemente necesaria, non so no elemento fundamental da música, como os óleos, acuarelas, etc., non son o elemento básico da pintura. Se nesta o elemento de transformación creativa é a cor, factor visual de que a especie humana depende dunha forma absoluta, como elemento básico da música temos outro factor, cecais o máis abstracto e máis intimamente ligado ao coñecemento humano. Este elemento é o tempo.

Conscientes da inevitábel incapacidade para definir a arte na súa totalidade, poderíamos dicir, cando menos, que o que esta nos propón é o xogo, a actividade lúdica e os elementos de coñecemento humano. Mediante a utilización dos sentidos que proporcionan datos ao coñecemento abstracto (a vista, o ouvido), o artista permite-se, co seu labor creativo, xogar a partir da esencia mesma do ser humano.

A música é en si mesma un xogo temporal e, precisamente, nisto reside a súa condición artística.

Da manipulación do tempo con fins creativos deriva-se, pois, o factor principal que conforma a linguaxe musical: o ritmo. O ritmo é a organización do tempo por medio da distribución de acentos que establece nas unidades rítmicas. Deste modo, constitúe a realización concreta e particular do tempo, obxecto dunha elaboración, polo que na pura expresión do ritmo por medio da percusión podemos encontrar xa unha manifestación estética. Do ritmo nace a melodía mediante a incorporación de sons de alturas diferentes. Entre estes sons, tanto por contigüidade como por estar inscritos nun ritmo determinado, existe unha relación que lle confire tamén un sentido estético. Música completamente melódica é, por exemplo, o canto gregoriano que ofrece, incluso, unha relaxación rítmica en favor do puro artificio melódico. Avanzando na historia da música, temos que, a partir do período barroco e clásico, esta sucesión de sons impón unhas leis determinadas, polo que a melodía ten de circunscribirse a unhas tonalidades e ás relacións que estas impoñen entre si.

No período romántico e postromántico verifica-se unha progresiva liberdade con respecto a estas leis en favor de outros resultados estéticos.

Desde épocas antigas (na Europa de prin-

FOTO: ARQUIVO FAMILIAR / CEDIDA POLA RAG

cipios da EM) surxe o intento de superposición de melodías, de modo que a un mesmo tempo se realice a emisión de diferentes sons. Aquí surxe outro elemento: a armonía. En contraposición coa melodía, que é a liña horizontal, a armonía presentase en sentido vertical atinxindo só os sons que se producen ao mesmo tempo. Se na melodía hai unhas leis que imprimen un determinado resultado estético, este confrontamento de sons tamén se rixe por unhas normas que determinan o que «soa ben» e o que «soa mal». Esta normativa é o produto dunha evolución histórica da música que vai desde a variábel independencia das melodías de modo que se entremezclen os ritmos (contraponto), á total interdependencia destas de forma que a independencia rítmica é escasa ou nula, inda que normalmente haxa que apreciar unhas das melodías que actúa como conductora.

OS RECURSOS SIGNIFICATIVOS

Até aquí só fixemos sinalar os elementos básicos que compoñen o fenómeno musical, os que, sendo obxecto de manipulación polo artista, darán lugar ao feito artístico. Para iso é necesario se remontar a un segundo nivel onde estes elementos básicos toman unha forma e pasan a ser expresión dun significado estético: pasan a comunicar algo no plano artístico. A conformación destes elementos constitúe unha forma musical determinada. Todas as obras teñen a súa forma, se ben algúns tipos formais se convertiran xa en prototipos cunhas características tanto na súa composición como na súa interpretación (aires de danza, canción, fuga, rondó, etc.). Outro rasgo que con-

fire significado estético é a cor. Trata-se do timbre ou conxunción de timbres que dan un especial resultado sonoro e potencian as características melódicas ou armónicas da obra. Por último temos as distintas inflexións de matiz, en toda a súa gama, do «piano» ao «forte», que dan relieve dinámico ao conxunto sonoro.

OS RECURSOS CREATIVOS

Así chegamos aos elementos que caracterizan a creación e interpretación, e onde a linguaxe se converte nun instrumento inútil tratando de obxetivizar este campo inespugnable. Como dixemos ao principio, a música é a actividade creadora que utiliza o tempo, ese absoluto «cronos» no que cada ser humano imprime o seu tempo relativo ou psicolóxico. A música que se liga ao priméiro (cronos) está dominada por un principio de similitude (unha música que utiliza isto é a chamada «música repetitiva», da que todo o mundo coñece as propiedades misticantes ou de elevación ao absoluto). A que, polo contrario, se liga ao segundo (tempo psicolóxico), está dominada polo contraste, a variación e a súa tendencia ao movemento (as improvisacións jazzísticas son un bon exponente). Pois ben, o sentimento estético da música, polo menos dentro da cultura occidental, nacerá dunha adecuación entre estas dúas constantes. Mais neste terreno é onde surxe a grande incógnita, o grande misterio da arte, pois aquí entra en xogo a verdadeira capacidade do artista. Non existe neste campo nen a perfección dunha técnica musical que organice os elementos anteriormente atados, como por outra parte tampouco existe un canon crítico obxectivo, posto que aquí entramos nun espazo dominado enteiraamente pola subxetividade. Precisamente o temperamento artístico é o que é capaz de adecuar ese seu tempo subxectivo ao absoluto, de forma que neste xogo non se anule nen o tempo obxectivo representado polo ritmo, nen falte, por outro lado, ese cariz de subxetividade que impon, en último término, a particular visión do artista.

A cidade e os libros

Mercedes Corbillón
Libreira

ENCONTRO NA CIDADE ALTA

Hai un mes, nunha festa, alguén me dixou que el só consideraba escritores aos poetas. Creo que o dixou porque lera a miña novela en non lle gustara, pero eu dinlle a razón. A poesía é a expresión máxima da palabra, ou debería dicir a mínima, capaz do máis exacto e o máis difuso, do máis certo e do máis periférico, do máis abstracto e do máis verdadeiro. A poesía é unha linguaxe única que poucos dominan. Os lectores só caemos nela como se cae nun pozo escuro iluminado por flashes intermitentes sen saber nunca de onde veñen.

En realidade, non teño nin idea de que é a poesía. Descubrízoa a matemática do seu pentagrama, as claves da súa música capaz de mover os marcos das emocións, nin sequera sei se se pode escribir poesía ou has de ser poeta. Seguramente, ser poeta significa algo, pero hai algo fundamentalmente intelectual en todos os poetas que coñezo, que remexen nun areal buscando o único grao que lles vale.

«Poesía eres tú», dicía o curso de Bécquer, que pasou a través da historia algúns poemas de carpeta, aínda que en vida non foi coñecido como tal. Todas as épocas teñen os seus poetas de carpeta, namorados do amor e non da palabra. A palabra é un templo e necesita de liñas puras, de trazo limpo, e, cando se vai, hai que deixala marchar, como fixo Rimbaud, que despois dos 20 abandonou a poesía para ser traficante de armas en África.

Gústame aquela frase de Carlos Oroza, que dicía algo así como que ser poeta é levar un paxaro no ombro. Eu, que nunca escribín un verso, camiño como el polas rúas paseando os fracasos que asaltan as beirarrúas nas cidades, cargada con «unha malleta sen soños nas que pesan as mudas sen lavar» é pensar neste verso da próxima homenaxeada nas Letras Galegas e tropezar-me nunha rúa de Coruña cunha placa que di: «Nesta casa viviu e soñou a poeta Luísa Villalta». Ese encontro paréceme poético e marchó baixo a chuvia pensando que se topou moi nova «tras o abano dos naipes sen triunfos». Quizais, como dicía ela, «pensar é escuro», «é así, porque a razón é traxica, como traxico é calquer fin último, calquer destino ao que se aboca a vida».

Quizais iso fan os poetas, abocarse á poesía, sexa o que sexa.

«Acabarei por facer do poema a biografía, atar os días a xeito de tercetos encadeados e espetar-lle ao mundo que si, que é posíbel vivir como vive a poesía»

«Ruído», 1995